

РЕШЕНИЕ НА СЪДА

8 юли 1999 година*

„Признаване на дипломите – Реставратор на културни ценности – Директиви 89/48/ЕИО и 92/51/ЕИО – Понятие за „регламентирана професия” – Член 48 от Договора за ЕО (понастоящем, след изменение член 39 ЕО)”

По дело С-234/97

с предмет преюдициално запитване, отправено към Съда на основание член 177 от Договора за ЕО (понастоящем член 234 ЕО) от Juzgado de lo Social № 4 de Madrid (Испания) в рамките на производство по дело, висящо пред този съд между

Teresa Fernández de Bobadilla

и

Museo Nacional del Prado

относно тълкуване на член 48 от Договора за ЕО (понастоящем, след изменение член 39 ЕО),

СЪДЪТ,

в състав: г-н G. C. Rodríguez Iglesias, председател, г-н J.-P. Puissochet, г-н G. Hirsch и г-н P. Jann, председатели на състави, г-н C. Gulmann, г-н J. L. Murray, г-н D. A. O. Edward (докладчик), г-н H. Ragnemalm и г-н L. Sevón, съдии,

генерален адвокат: г-н N. Fennelly,

секретар: г-жа D. Louterman-Hubeau, главен администратор,

като взе предвид писмените становища, представени:

- за г-жа Fernández de Bobadilla, от адв. José Maria Villalvilla Muñoz, адвокат от адвокатската колегия в Мадрид,

- за Ministerio Fisco, от г-н Joaquín Sánchez-Covisa Villa, Teniente Fiscal при Върховния съд на Общността на Мадрид,

---

* Език на производството: испански.

- за испанското правителство, от г-н Santiago Ortiz Vaamonde, abogado del Estado, в качеството на представител,

- за финландското правителство, от г-н Holger Rotkirch, посланик, директор на правния отдел към Министерството на външните работи, в качеството на представител,

- за Комисията на Европейските общности, от г-н Pieter Jan Kuijper, правен съветник и г-жа Isabel Martínez del Peral, член на правния отдел, в качеството на представители,

като взе предвид доклада от съдебното заседание,

след като изслуша устните становища на г-жа Fernández de Bobadilla на испанското правителство, както и на Комисията в заседанието на 14 юли 1998 г.,

след като изслуша заключението на генералния адвокат в заседанието на 15 октомври 1998 г.,

постанови настоящото

Решение

1. С Определение от 30 май 1997 г., постъпило в Съда на 26 юни 1997 г., Juzgado de lo Social № 4 de Madrid (Социален съд № 4, Мадрид) е отправил, на основание на член 177 от Договора за ЕО (понастоящем член 234 ЕО), един преюдициален въпрос относно тълкуването на член 48 от Договора за ЕО (понастоящем, след изменение член 39 ЕО).

2. Този въпрос е бил повдигнат в рамките на един спор между г-жа Fernández de Bobadilla, от една страна, и Националният музей „Прадо“ (по-нататък „Прадо“), Комитета на Empresa del Museo Nacional del Prado и Ministerio Fiscal, от друга.

3. Г-жа Fernández de Bobadilla е испанска гражданка и има постоянно местожителство в Мадрид. След като получила степента Bachelor of Arts по история на изкуството от университета в Бостън (Съединени американски щати), тя осъществила, благодарение на една стипендия, получена от „Прадо“ – обучение от трети цикъл по реставрация на произведения на изкуството в Newcastle upon Tyne Polytechnic (Обединено кралство), след завършването на което получила, през 1989 година, степента Master of Arts.

4. От 1989 г. до 1992 г., ищцата по главното производство работила за „Прадо“ в качеството на реставратор на произведения върху хартия на основание срочен трудов договор. Тя работила също за няколко други ателиета и музеи, между които студиото Paolo Crisistomi в Рим, музеят Lázaro Galdiano, испанският природонаучен музей, Националният институт по

халкография, Кралската академия по изобразително изкуство San Fernando и Фондация Focus, Севиля.

5. Съгласно член 1, параграф 1 от Кралския указ № 1432/85, от 1 август 1985 г., изменен с Кралски укази № 1142/96 и № 2461/96, „Прадо” е самостоятелна институция с административен характер, в системата на Министерството на културата и подчинена пряко на министъра. „Прадо” е юридическа личност и има правосубектност. По време на случилото се, предмет на основното производство, статутът му бил регламентиран, по-специално, от закона за правния режим на самостоятелните държавни структури, и на законодателството относно държавните музеи.

6. Една разпоредба от колективния договор, сключен през 1988 г. между „Прадо” и представителите на персонала предвижда, че длъжността реставратор се предоставя само на лица, които притежават диплома, издадена от факултета по изобразително изкуство, отдел реставрация, или от Училището по приложни изкуства и реставрация на произведенията на изкуството, или всякаква друга диплома, издадена в чужбина и призната от компетентния орган.

7. На 9 октомври 1992 г., ищцата в главното производство е поискала признаване на нейната диплома, издадена от Newcastle upon Tyne Polytechnic (Политехническо училище, Newcastle upon Tyne), за да бъде тя приравнена на испанската диплома на консерватор и реставратор на културни ценности. След разглеждане на молбата Ж, компетентните служби на Министерството на образованието я уведомили със съобщение от 9 декември 1993 г., че за да получи такова признаване, тя трябва да докаже, чрез изпити, разпределени в две части, че притежава достатъчно познания по 24 предмета, изброени в същото съобщение. Тези изпити до този момент не са се състояли.

8. Междувременно, на 17 ноември 1992 г. е обявен конкурс от „Прадо” за заемане на постоянно място за реставратор на произведения върху хартия. Кандидатурата на г-жа Fernández de Bobadilla е отхвърлена с мотива, че не отговаря на условията, обявени в колективния договор.

9. През 1996 г., ищцата по главното производство, тъй като смятала, че да се налагат тези условия представлявало нарушение на Испанската конституция и нарушение на правото на свободно движение на работници, което е защитено от член 48 от Договора, подала искане до националната юрисдикция за отмяна на спорната разпоредба.

10. Тъй като не е бил сигурен относно тълкуването, което следва да бъде дадено на член 48 от Договора, Juzgado de lo Social № 4 de Madrid решил да отложи произнасянето на решението и да постави на Съда следния преюдициален въпрос:

„Правилото, според което колективният договор на една самостоятелна организация на Испанската държава изисква, за да се упражнява професията на реставратор (която е нерегламентирана професия), академичната степен, придобита в една друга държава-членка да бъде предварително призната или легализирана, като това приравняване или легализиране се признава след 61997J0234 – ЦПР - финализиран

сравняване на програмите на обучение, приложими в Испания и в другата държава-членка, както и след теоретични и практически изпити по предметите от испанската учебна програма, които не са включени в учебната програма на съответната държава-членка, несъвместимо ли е с правото на свободното движение на работници ?”

11. Правото на Общността не е пречка за това една обществена институция като „Прадо” да постави назначаването на определена длъжност в зависимост от притежаването на една или повече дипломи, които имат за цел да покажат способността на кандидата да заема тази длъжност, при условие, че все пак това изискване не представлява неоправдана пречка за реалното осъществяване на основните свободи, гарантирани от член 48 от Договора.

12. Публичните институции са длъжни да спазват разпоредбите на Директива 89/48/ЕИО на Съвета от 21 декември 1988 г. относно общата система за признаване на дипломите за висше образование, издадени след завършване на професионалното образование и обучение с минимална продължителност от три години (ОВ L 19, стр. 16), и Директива 92/51/ЕИО на Съвета от 18 юни 1992 г. относно втора обща система за признаване на професионално образование и обучение за допълнение на Директива 89/48 (ОВ L 209, стр. 25).

13. Препращащата юрисдикция твърди, че професията на реставратор на културни ценности не е регламентирана в Испания, тъй като, от една страна, тя не е включена в списъка на професиите, обхванати от испанското законодателство за прилагане на Директива 89/48 и Директива 92/51 а от друга страна, не съществува директива, която да регулира по специален начин тази професия. Между другото, съгласно едно решение на Конституционния съд на Испания (Решение от 6 юли 1989 г., дело № 122/89), подчиняването на достъпа до една определена професионална дейност на определени изисквания или условия не е достатъчно, за да направи от нея една регламентирана професия.

14. Следва да се припомни, че определянето на понятието за регламентирана професия по смисъла на Директива 89/48 и Директива 92/51 се отнася до правото на Общността.

15. На първо място, трябва да се провери дали обстоятелството, че една обществена институция на държава-членка запазва чрез колективен договор правото да се упражнява в нея една определена професия за кандидатите, които притежават диплома, издадена от учебно заведение, намиращо в тази държава-членка, или друга, издадена в чужбина и призната за равностойна от компетентния национален орган, означава че тази професия трябва да се смята за регламентирана по смисъла на Директива 89/48 и Директива 92/51.

16. От член 1, буква г) от Директива 89/48 и член 1, буква е) от Директива 92/51, следва, че представлява регламентирана професия, професионална дейност, която, по отношение на условията за достъп до нея или за упражняването ѝ, е пряко или непряко регламентирана с разпоредби от правно естество, а именно закони, подзакони или административни (вж.

Решение от 1 февруари 1996 г., C-164/94, *Aranitis*, Recueil, стр. I-135, точка 18).

17. Достъпът до една професия или до нейното упражняване се смята за пряко регулиран от правни разпоредби, когато законите, подзаконовите или административни разпоредби на съответната държава-членка установяват режим, който има за последица да сведе изрично тази професионална дейност до лицата, които отговарят на определени условия и да забрани достъпа до нея за тези, които не отговарят на тях (вж. Решението *Aranitis*, цитирано по-горе, точка 19).

18. Както е отбелязал генералният адвокат в точка 23 от заключението си, в правните системи на много държави-членки, социалните партньори сключват колективни договори относно условията на труд, включително и условията за достъп до работа, които са не само задължителни за подписалите ги страни и работодателите и работниците, които те представляват, но също и за третите лица, или които произвеждат действие по отношение на последните.

19. Наистина, вече е било присъдено от Съда, че една държава-членка може да остави отговорността за осъществяване на целите, преследвани от директивите на Общността, на социалните партньори, чрез колективни договори. Като обаче държавата остава задължена да изпълни задължението, което Ж е вменено, да осигури пълното привеждане в действие на директивите, като приеме, при необходимост, всички съответни мерки (Решение от 30 януари 1985 г., 143/83, Комисия/Дания, Recueil, стр. 427, точки 8 и 9).

20. Освен това, разпоредбите на един колективен договор, който урежда общо достъпа до една професия или нейното упражняване могат да представляват „законови, подзаконови или административни разпоредби” по смисъла на член 1, буква г) от Директива 89/48 и член 1, буква е) от Директива 92/51, по-специално, когато това положение произтича от единна административна политика, определена на национално равнище.

21. Между другото, както е подчертало финландското правителство, ако Директива 89/48 и Директива 92/51 не се прилагат по отношение на секторите, регламентирани от колективните договори, това ще засегне техния полезен ефект.

22. След това трябва да се разгледа въпросът дали един колективен договор регулира по общ начин достъпа до една професия или нейното упражняване. Ако разпоредбите на един договор, сключен между една обществена институция като „Прадо” и представителите на работниците, които тя наема, са еднакви с тези от други колективни договори, сключени самостоятелно от други публични институции от същия вид и още повече, ако разпоредбите на тези договори са резултат от единна административна политика, определена на национално ниво, приложното поле на въпросните договори може да се разглежда като достатъчно общо, за да бъдат определени техните разпоредби като уредба на една професионална дейност по смисъла на Директива 89/48 и Директива 92/51.

23. Обратно, разпоредбите на един колективен договор, който урежда само отношенията между работодател и работници в рамките на една отделна обществена институция в повечето случаи няма да имат достатъчно общо приложно поле, за да могат професионалните дейности, за които се отнасят, да бъдат определени като регламентирана професия по смисъла на Директива 89/48 и Директива 92/51.

24. От изложеното по-горе следва, че националната юрисдикция е тази, която ще трябва да провери обхват на приложното поле на правилото, което изисква от кандидатите за работа като реставратор на културни ценности да притежават испански дипломи или дипломи, издадени в чужбина и признати като равностойни от компетентния национален орган, за да бъде преценено дали достъпът до тази професия, или нейното упражняване е регламентиран, или не, в Испания, по смисъла на Директива 89/48 и Директива 92/51.

25. Ако препращащата юрисдикция установи, че тази професия е регламентирана в Испания, тя ще трябва тогава да направи извода, че или Директива 89/48, или Директива 92/51 трябва да бъдат приложени по делото, висящо пред нея.

26. Ако националната юрисдикция прецени, че едната от тези две директиви се прилага, тя ще трябва след това да провери дали ищцата в главното производство отговаря на условията, определени в съответната директива, за да установи дали тя може да кандидатства за работа като реставратор на културни ценности на безсрочен трудов договор.

27. Следва, накрая да се подчертае, че когато са приложими или Директива 89/48, или Директива 92/51, една обществена институция на държава-членка, която е задължена да спазва правилата, предвидени в съответната директива, не може вече да изисква признаване на квалификацията на съответния кандидат от компетентните държавни органи.

28. Ако разглежданата професия не е регламентирана професия по смисъла на Директива 89/48 и Директива 92/51, правото на Общността не е пречка, по принцип, една обществена институция на една държава-членка да запази достъпа до дадена длъжност за кандидатите, които притежават диплома, издадена от едно учебно заведение на тази държава-членка или всяка друга диплома, издадена в чужбина и призната от компетентните органи на тази държава-членка. Все пак, когато се отнася за диплома, издадена в една държава-членка, процедурата по признаването трябва да съответства на изискванията на правото на Общността.

29. Съдът вече е имал повод да уточни условията, които трябва да бъдат спазени от компетентните органи на една държава-членка, сезирани с искане за разрешение за упражняване на дадена професия, достъпът до която, съгласно националното законодателство, е поставен в зависимост от притежаването на диплома или на професионална квалификация, поспециално в Решението от 7 май 1991 г., C-340/89, Vlassopoulou, Recueil, стр. I-2357).

30. За разлика от делото Vlassopoulou, цитирано по-горе, разглежданият по основния спор случай се отнася до едно лице с испанско гражданство, което иска да упражнява професията си в Испания. Все пак, ако един гражданин на държава-членка, поради факта, че пребивава редовно на територията на друга държава-членка и е придобил там професионална квалификация, се намира, по отношение на своята държава-членка по произход, в положение, което може да бъде приравнено с това на работник мигрант, той също трябва да се ползва от правата и свободите, гарантирани от Договора (вж. в този смисъл Решение от 31 март 1993 г., C-19/92, Kraus, Recueil, стр. I-1663, точки 15 и 16).

31. От точка 16 от Решението Vlassopoulou, цитирано по-горе, следва, че компетентните органи на приемащата държава-членка трябва да вземат предвид дипломите, удостоверенията и другите документи на заинтересуваното лице, придобити с цел упражняване на същата тази професия в друга държава-членка, като направят сравнение между удостоверените знания и познанията и квалификацията, изисквани според националните разпоредби.

32. Ако този сравнителен преглед на дипломите доведе до заключението, че познанията и квалификацията, удостоверени с дипломата, издадена в една друга държава-членка отговарят на тези, изисквани от националните разпоредби, компетентните национални органи на приемащата държава-членка трябва да приемат, че тази диплома отговаря на условията, поставени от националните разпоредби. Ако, обратно, сравнението покаже само частично съвпадение между познанията и квалификацията, компетентните органи са в правото си да изискват от заинтересувания да докаже, че е придобил липсващите познания и квалификация (Решение Vlassopoulou, цитирано по-горе, точка 19).

33. В това отношение, компетентните национални органи трябва да преценят дали знанията, придобити от кандидата в рамките или на един образователен цикъл, или в резултат на практически опит, могат да са от значение, за да се установи владене на липсващите познания (вж. в този смисъл, Решение Vlassopoulou, цитирано по-горе, точка 20).

34. Когато не е била създадена обща процедура за признаване на национално равнище от приемащата държава-членка, или когато тази процедура не отговаря на изискванията на правото на Общността, така както са постановени в точки 29 - 33 от настоящото решение, обществената институция, която иска да назначи дадено лице на определена длъжност, следва да провери сама дали получената от кандидата диплома в друга държава-членка, заедно с практически опит, когато има такъв, трябва да се счита равностойна на изисквания документ.

35. Едно такова задължение се налага още повече, когато, както в случая по главното производство, съответната обществена институция е дала стипендия на кандидата, за да продължи обучението си в една друга държава-членка и когато тя вече го е наемала временно на свободната длъжност. Наистина, при една такава хипотеза, обществената институция е в идеалното положение, за да прецени реалните познания на кандидата в сравнение с тези на притежателите на национални дипломи, в каквото се е намирал „Прадо”, за 61997J0234 – ЦПР - финализиран

да прецени способността на г-жа Fernández de Bobadilla да заеме длъжността реставратор на културни ценности.

36. От всички изложени по-горе съображения следва да се отговори на въпроса, поставен от националната юрисдикция, че член 48 от Договора трябва да се тълкува в смисъл, че:

- не е пречка за разпоредбите на един колективен договор, приложим в една обществена институция на една държава-членка, които запазват правото да се упражнява в рамките на тази обществена институция, една определена професия, която не е регламентирана по смисъла на Директива 89/48 и Директива 92/51, само за лицата, които притежават диплома, издадена от едно учебно заведение на тази държава-членка, или каквато и да е друга диплома, издадена в чужбина и призната от компетентните органи на същата държава-членка,

- органите на тази държава-членка, компетентни да признаят или заверят чуждестранните дипломи, или, когато не е била създадена никаква обща процедура за признаване, или когато тази процедура не отговаря на изискванията на правото на Общността, самата обществена институция, са длъжни, когато става въпрос за дипломите, издадени в една друга държава-членка, да проверят до каква степен познанията и квалификацията, удостоверени от дипломата, придобита от заинтересуваното лице отговарят на тези изисквания от законодателството на приемащата държава-членка. Когато съответствието е само частично, отново компетентните национални институции, а когато такъв е случаят, самата обществена институция, имат задължението да преценят дали познанията, придобити от заинтересувания в рамките на един учебен цикъл или на определен практически опит могат да се използват, за да се установи притежаването на познанията, които не са удостоверени от чуждестранната диплома.

По съдебните разноски

37. Разходите, направени от испанското и финландското правителство, както и от Комисията, за представяне на становища пред Съда, не подлежат на възстановяване. С оглед на обстоятелството, че за страните по главното производство настоящото дело представлява отклонение от обичайния ход на производството пред препращащата юрисдикция, последната следва да се произнесе по съдебните разноски,

По изложените съображения,

Съдът,

като се произнася по въпроса, поставен от Juzgado de lo Social № 4 de Madrid (Социален съд № 4, Мадрид) с Определение от 30 май 1997 г., реши:

Член 48 от Договора за ЕО (понастоящем, след изменение член 39 ЕО) трябва да се тълкува в смисъл, че:

- не е пречка разпоредбите на един колективен договор, приложим в една обществена институция на една държава-членка, които запазват правото да се упражнява в рамките на тази обществена институция, определена професия, която не е регламентирана по смисъла на Директива 89/48/ЕИО на Съвета от 21 декември 1988 г. относно общата система за признаване на дипломите за висше образование, издадени след завършване на професионалното образование и обучение с минимална продължителност от три години и Директива 92/51/ЕИО на Съвета от 18 юни 1992 г. относно втора обща система за признаване на професионално образование и обучение за допълнение на Директива 89/48, само за лицата, притежаващи диплома, издадена от учебно заведение на тази държава-членка, или каквато и да е друга диплома, издадена в чужбина и призната от компетентните органи на същата държава-членка,

- властите на тази държава-членка, компетентни да признават или заверяват чуждестранните дипломи, а когато не е създадена обща процедура за приравняване, или когато тази процедура не отговаря на изискванията на правото на Общността, самата публична институция, са длъжни, в случаите, когато се отнася за дипломите, издадени в друга държава-членка, да проверят до каква степен познанията и квалификациите, удостоверени от дипломата, придобита от заинтересуваното лице, съответстват на тези, изисквани от законодателството на приемащата държава-членка. Когато съответствието е само частично, отново компетентните национални институции, или когато е необходимо, самата обществена институция, са длъжни да преценят дали познанията, придобити от заинтересуваното лице в рамките на един учебен цикъл или чрез практически опит са достатъчни, за да се установи владене на познанията, които не се удостоверяват от чуждестранната диплома.

Подписи

Произнесено в открито съдебно заседание в Люксембург на 8 юли 1999 година.

Подписи